

מסורת הש"ס

(א) חגיגה כג: נדה מט:
(ב) (צ"ל דתמן, ג) (כלים פ"ד
מ"ה), (ד) נטלו עינבין אחרי
טומאתן טמאין דלא כצ"ל
רש"י, (ה) [מזורע מביא
דזבים פרק ב], (ו) [ויקרא טו],
(ז) [במדבר לא], (ח) כ"ב
פ"א], (ט) [שם כ"ב משנה דלעיל
ז.], (י) [נפשי שייך לזן שמה
בהן ועי' חו"ס גיטין ז. ד"ה
עטרות],

ורה אור השלם

1 כֹּל הַמִּשְׁכָּב אֲשֶׁר יִשְׁכַּב
עָלָיו הִזָּב, יִטְמָא וְכֹל הַבְּלִי
אֲשֶׁר יֵשֶׁב עָלָיו יִטְמָא:
וּיִקְרָא טו ד

הגהות הב"ח

(א) גמ' תלמוד לומר וכל
הכלי אשר ישב:

מוסף רש"י

תלמוד לומר אשר יִשָּׁב.
מלוא קריין אשר יִשָּׁב למדנו
שאינו מדבר אלא באשר
מויחד ליִשָּׁב שם תמיד
(חגיגה כג.). מי שמויחד
לישיבה. הוא דוּוּ אֵל
הטומאה דכתיב וכן בגדי
וְגו' (נדה סח.). ירושלים
דרבא. ירושלים של זהב,
כתי נפש שמויירית ככל עוני
ירושלים (דברים ג.).

רב נסים גאון

[illegible]

רבינו חננאל

רבה הואיל ראוי להקשיב
התינוק ע"ג חרש ולהשמיע
קולו. ר' יוחנן אומר ואלה שמיע
ראוי למצב בו מים לתינוק
דינין תורת ר' עקיבא
ולפיכך דיינין תומאין
עליהן. ואקשיבני וכי ר'
יוחנן א"ר אבין (שישא)
(שישאר) בכלי המשמש
מעין מלאכתו, (תרינא)
היושב על הכלי אשר יושב
עליו חוב יטמא, יכול כפה
אדא ויש עליה, כפה ר'
דא ר' יוחנן אומר תוסמת
מת עמוד ונעשה מלאכתו.
הנה בישרו ר' יוחנן אומר
כי אין אכלי מקבל תוסמה
ללא אם הוא ראי
למלאכתו שנעשה ר'
ואמרין אפיך כמיתא

ואימא ר' יוחנן אמר הוראלי
סנדל של מתכת של בהמה
ראוי להניחו ברגליו כשבור
למנעל הרגל כן
אחרת. מוס' הלא"ש. לו' וכי
בעלמא הוה הרי אינס חשו
שנשבר דבעי מעין מלאכה
זהב שמשמין סביב ראשה
(ב"ב ס:) זה אפר מקלה

הואיל וראוי להקישו ע"ג חרס. ומשמע קול ככתחלה ולא צלל מלאכה ראשונה והוא ליה ככלי שניקב צפחות ממוזיא רימון דקיי"ל דלא טיהר מטומאתו משום דראוי למלאכתו. והשתא איתרלו כוליה דזהמה טהורה בלא עינבל דקתני בזהמני קמייא דלאו מנא הוא ועינבל טמא דלאוקמינן בצמייא דעינבל משוי לה מנא ודאס בגדול גביל בלא עינבל טמא דלתכשיט הוא ולא צבי עינבל והיינו דקתני בקמייא דמקבלין טומאה ודקטניס דלקבל עבד קבול הוא דלא קביל בלא עינבל דקתני אין להם עינבל טהורים בשלא היה לו עינבל מעולם דלא נגמרה מלאכתו^(ד) ונטלו עינבלין בין לפני טומאה בין לאחר טומאה משאם דלאו כהני כשיעור: ה"ג א' בת"כ^(ה) וכל הפלו אשר ישור עליו. רישא דקרא וכל המשכב וגו' יכול כל כלי צמשמע ואפי' אין עשוי לשיצה: פירוש. חזי סאה פ' תרי וקב: פ"ל אשר יש. מדלא כתיב גבי משכב אשר שכב וגבי מושב אשר יש וכתיב ישכב משמע שישכב עליו תמיד וישכ עליו תמיד במיוחד לשיצה ולשיצה וגבי משכב נמי דריש ליה התם הכי. ויכל הספרים כתיב והיושב על הכלי אשר יש עליו^(ו) וקרא אחר הוא ומפרשים אותו התלמידים מדכתיב היושב על הכלי אשר יש עליו שמי ישיבות ריבה הכתוב ללמדך דבמיוחד לשיצה קאמר ולא היא דשמי ישיבות דקאמר טובא לריכי נעמפרש התם יושב אע"פ שלא נגע אלא יושב או נתלה ולא נגע טמא דאיתרירי למיכתב גבי זב שטימא כלי צישיצתו ואע"פ

שלא נגע ואינטריך גבי טהור נמי שנטמא גם הוא ציושבו עליו
אע"פ שלא נגע ועוד כמ"כ לאו אהאז קרא קמי לה: ר' אלעזר
אומר במדרסות כו'. בין דבתחלת טומאה לענין שאמרו דאינו
מטמא מדרס למיחיו אב הטומאה בין בסוף טומאה כגון ג' על ג'
שנטמאו מדרס למיחיו אב הטומאה ונחלקו טהור מן המדרס דלמרינן
בן עמוד ונעשה מללכתא ראשונה שהיה ראוי לישיבה והרי עתה
אינו ראוי לכך הלכך טהור מן המדרס ואע"י דלית בכל של חדש
על שלש והי' כלי לקבל טומאה מיהו מתורת אב הטומאה טיהר
לו: ואין **אומרים.** לענין אב הטומאה של טומאת מת עמוד ונעשה
מללכתא כלומר אם נטמא ונשבר ועודו ראוי למללכה צלמא
שאין מעין מללכה ראשונה טמא ולא אמרי' עמוד ונעשה מללכתא
ראשונה וכיון דלא חזי להכי יהא טהור וכ"ש דבתחלת טומאה אין
אומרים עמוד ונעשה מללכתא ראשונה דנימא אם אינו מיוחד
למת לא יקבל טומאת מת דהא כלי מעשה כתיב: **אומר כו' דר'**
לא עבד מעין מללכה ראשונה טהור. ועל כרחיך לא אייתמר דר'
יוחנן אלא לענין שנשבר ועליו כדפרשית דליכא לפרשאי ר' יהיא
דמדרסות ולמימרא דכלי שאינו עשוי למת לא יטמא במת דהא כתיב
(במדבר יט) והזה על האהל ועל כל הכלים: **איפוך קמייטא.** דר'
יוסי דר' חנינא לר' יוחנן: **סנדל של בהמה.** שלא ליזק בפרסותיה
באכניס: **למאי חזי.** אי משום בהמה אין תכשיט לבהמה: **מניחו**
ברגליו. הוא בעצמו. אלמא הואיל ולשם סנדל עשאו אי לאו דראוי
לנעילה לא הוה מטמא ליה ר' יוחנן: **איכא צינייהו דמאיס.** לרב לא
מטמא דאין ראוי לשמות ורב סביה לית נמי קסבר אין מוליכין שמן
למלחמה לכך ר"ה אין בר (בין) לר' יוחנן נמי איכא צינייהו דמאיס:
בין ר' חנינא וכו' **איכא צינייהו דיקיר.** כד ואין ראוי צו לברוח:

הזהמה לקלקלו ורצינו שמואל גרים סנדל של זהמה ושל מתכת ומיירי צ
 ואל¹⁷ וה צבוג שלח היה צו עינבל מעולם לא מטמיעין משום חזיו לגבי
 זהמה אינו מקבל טומאה¹⁷ וי¹⁷ לחתלתו נמי עשוי לשמות צו מים במצ
 למחן דעני מעין במלכא ראשונה¹⁷: **בשעיה** שבורח מן הקרב במני
 גדלים הם צו אלד טמא מדרש של מתכת ושל זהמה טמא וטומאה
 נושא¹⁷ כדנ¹⁷ בכותנ¹⁷ מדרש של אמרי¹⁷ בפרק זהרל דסוטה (דף מט: ע"ג)¹⁸
 הם בפולמוס של טיטוס גזרו על עטרות חתנים וכלות והכל לא אסרו

אורי לקישו ע"ג חרס, משום דשמעין ליה לר' יוחנן בהדיא דבעי מעין מלאכתו ראשונה, דתניא, ואומרינן למאי חזי, רב אמר חזי לטלות מיס, ר' חנינא אמר ראוי לסוך בו שמן, ר' יוחנן [אמר] ירך על הקוצים ועל הברקנים. הנה שמענו לר' יוחנן דבעי מעין מלאכתו ראשונה כשם שמתחילה אחרונה. מתניתין ולא תצא אשה בעיר של זב. מאי עיר של זב, ירושלים דהבא

נכשית בהמה אם ראוי לתשמיש אדם יקבל תומאה. מוס' הלל'ס. [דלתי'ה] א"כ טבעת בהמה ו
 מ' לים לטמא שחיבים אדם כשיש בהם מעין מלאכה נקרא שטעשה בשבילה. ורב ר' חנינ'
 אשונת. [שלי] אהא כיסא בכינתא נחשית לפניה על החוזק. מוס' הלל'ס.
 ממדק מימן שפי'. חל. גורר על פטרות כלות ומפרש בגמ'. אור רותי הל' צמט צמט ציף אור' ר'
 ראש תותנים. מוס' גיטין ו, משום וכוזריא אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמתח'. רעבי' חל.
 משלפא מוכריא. חל. תל

במה אשה פרק ששי שבת נט.

פחות ממוציא רימון מקבל טומאה ועוד קשה לר"י לפי הקונטרס
^אלדטומאה שהיתה עליהן שלא חפרה מהני שפיר טעמא דהדייט יכול
 להחזירו בלא טעמא דראי להקישו כדאשכחן בפי' ששנה שאכלו (נדרבות
 ג) גבי מטה דאפי' מפורקת לא פרתה טומאה מינה אלא כ"כ נגזבה או

על גבי חרס איתמר
חנינא הואיל וראוי
ר' יוחנן אמר הואיל
לתינוק ור' יוחנן לא
שונה⁶ והתניא וכל
גו' איכול כפה סאה
קב וישב עליה יהא
ישר ישב עליו הוב מי
הא שאומרים לו עמוד
לעזר אומר במדרסות
מלאכתנו ואין אומרים
הא מלאכתנו ור' יוחנן
א מת עמוד ונעשה
אומאי חזית דאפכת
תא הא שמעינן ליה
ין מלאכה ראשונה
המה של מתכת טמא
אוי לשתות בו מים
הא ראוי לסוך בו שמן
הא בשעה שבורח מן
ורץ על קוצין ועל
ר' חנינא איבא בינייהו
חנינא איבא בינייהו
הב: מאי בעיר של זהב
וחנן ירושלים דדהבא
כדעבד

אומרים עמוד ונעשה מלאכתנו¹⁰ ולקמן ב"פ המניע (דף סה: וחס) גי' יקב כמוילא זית טהור מלקבל בו זחים ועדיין כלי הוא לקבל בו ירמונים ופי' בקונטרס¹¹ אם ייחוד ב"ל ירמונים¹² ואי לאו פי' הקונטרס' דהתם מהו ניחא וי"ל דאפי' לפירוש הקונטרס¹³ הכא חזי טפי ע"י גימוריהם והואיל דמעיקרה הוא כלי גמור וגם עתה הדיוט יכול להחזירו אית לן לממרה דע"י דבר שמועט שגמורין ראוי לעמוד בו מים¹⁴ חשיב כלי ב"פ¹⁵ בלא ייחוד¹⁶ ולמ"ד נמי הואיל וראוי להקטוף דענין מעין מלאכה ראשונה אחי שפיר בכל ענין דאפי' לא צענין בעלמא ייחוד הכא אחי שפיר דלא מהני גמוע מים משום שעומד עדיין למלאכתו ראשונה להחזיר בו העיניצל ואומר לו עמוד ונעשה מלאכתו¹⁷ וכ"ש דאי צענין בעלמא ייחוד דאחי טפי שפיר: ואין אומרים בשמא מת עמוד ונעשה מלאכתנו. לפירוש הקונטרס¹⁸ קשה לר"י למה ליה לאתויי צרייתא דתקבץ כיון דלא שייכא לומליה דר' אלעזר ור' יוחנן¹⁹ אלא נראה לר' יתחק פירוש ריב"א²⁰ צרייתא מלאכה במדרוס עמוד מעל תקבץ וה נעשה מלאכתו²¹ שאינו יכול להיות טמא מדרס ע"י אשתה יושב עליו הואיל ואינו מיוחד לכך דקמתי בצרייתא ואין אומרים בטמא מת עמוד מגמוע מים²² כזה הוה או כזה הסנדל של כהמה ונעשה מלאכתנו ליתן בו העיניצל כדי להשמיע הקול וליתן סנדל צרבי לכהמה אלא טמא טומאת מת על ידי הגימוע אע"פ שאינו מיוחד לכך והוי צר קבולי טומאה דחשיב כלי ע"י גימור מים ור' יוחנן אמר רף אומר כו' צענין ראוי למלאכה ראשונה הכא מהני ליה מידל לקבולי טומאה מה שראוי למלאכה אחרת²³ אבל קשט זוג ע"ג ההסם וההתם סנדל של כהמה דברגלו שצורח מן הקרב הוי מעין מלאכה ראשונה ולכך הוי צר קבולי טומאה ולא שייך למימר ביה עמוד ונעשה מלאכתנו דהיינו גמי מלאכתו²⁴: סנדל ש"ל בהמה ש"ל בחבת. ושל עץ אינו ראוי לכל הני דברים דמפרש בסמוך דדרך לל של סידדין דלקמן (סו): הווא"ל וראוי א"שירות בו מים במלאכה. ע"ה והכא חשוב כמו זוג שלא היה צו עיניצל מעולם דמיון דנעשה לזרן²⁵ מה או לטון אלא שעיקר עמוד לכהמה ואומר לו עמוד ונעשה מלאכתו ברגני²⁶ ימימא א"כ יטמא מדרס ותמיא בתוספתא דכלים פרק כפה ג' שמע אלב מן ההדרס טהור: (י: ו) א"ל בעיר ש"ל והב. אור"מ דלפיה היינו עטרות כלות עיר של זהב משמע דעשוי הוא כעין עטרה ואע"ג דלמחר א צבצב אור"מ²⁷ דדוקא לחתנים וכלות גזר²⁸ ולא לשאר בני אדם²⁹:

ואח"כ נגע שוך ברוג, דר' אלעזר סבר אם ראוי לגמע בו מיס טמא אצ"פ שאינו משמש מים במדרסות בעיני מיוחד לשיבת [נרקן]. רע"פ. ה'ראשונה שיהיה מיוחדת לה וחיבת מלאת עושה. מוס' ה'אל"ס. ו'אין כל בגמעה דא שאחא בא לשמאנא בשבילי כון חיבתהו חיה מלאת ראשונה עיקר. רע"פ. ג'ה. והשתא ניוחא ודכולהו איירו בחתלת טומאה. מוס' ה'אל"ס. ל'דעיל. מוס' ה'אל"ס. לו. (אח"כ הינד) דאומיקרא חיה כלי ראוי לקבל טומאה, שגשגבר שני מוס' וכל חושמישיהו חיה וטמא' משום דחורו שלום חשמישי אדם. רע"פ. לו. דטאני חיה. רע"פ. ג'ה. דאורי דנענש כלל על דעת כן שיהי חושמישי אדם ואצ"פ שהם פסלים. רע"פ. ה'השתא חמשי עגול שיהי חושמישי לשון שר מחבירי אותו למבוס. פסקי אר"צ קמן. ד. ו'השתא דמסתבר. מוס' ה'אל"ס. ו'ג. דומיא דתא כלה באפריון דקתי ההם. מוס' ה'אל"ס. משום שמי חיה יקר להו שנתן חתנים ועטורת כלות. מוס' ה'אל"ס. [אבל] לראר נשים שאינם כלות שיהי כן שנתן דר' אית. ד.

עין משפט
נר מצוה

ב א מ"י פ"ז מהל' משכב
ומושב הלכה ח:
בא ב מ"י פ"ט מהל' שבת
הלכה ו סמג לאוין סה
טור וש"ע א"ח סי' שג סעיף
: 7

מוסף תוספות

[illegible]

מלאכתו הראשונה בדוקא
בדודה, ריטצ'יף, לא. שאתה
חד להשמעת קול לדעולם
נאי שייך הא דהכא להחייא
טומאה ע"י ראיות מלאכה
לח. דכין דדברים טפלים
דמא להחייא לדעול דלמי
וא חשוך של כסף או של
'תירה כדאמר' התם נמי
' אבל בשבת אסור דילמא